

DNES

Kdo bojoval proti nacistům v okolí Brna

Božena Škrabálková

To je hlavní hrdinka knihy Hermy Kennelové. Za války pomáhala odboji z pozice na pracovním úřadu. Zahynula 11. dubna 1945 v „lágru“ v Mauthausenu.

Jaroslav Kořalník

Hlavní mužská postava knihy a Boženin mileneček. Také byl v odboji, válku přežil a právě on pomohl spisovatelce Hermě Kennelové, aby vznikla kniha.

Bedřich Blažek

Do roku 1944 studoval medicínu v Tübingenu, Němci jej totiž zařadili do programu germanizace. V roce 1945 mu ale studia zakázali, vedl partyzánskou nemocnici v Újezdě.

Vojtěch Luža

Český generál, legionář první světové války a pak čelný představitel protifašistického odboje. Zastřelili jej protektorátní četníci v obci Hříště u Přibyslavi.

Milan Genserek

Velitele 3. úderní rotý odboje zastřelili nacisté 16. dubna 1945 v brněnské věznici. Po válce mu stát za jeho činy udělil in memoriam nejvyšší válečné vyznamenání.

Poslední cesta odvážné blondýnky, z Brna do lágru

Před 70 lety jel z Brna vlak do koncentračního tábora v rakouském Mauthausenu. Uvnitř vagonů jinak sloužících pro transport dobytka byli i členové protifašistického odboje na pomezí Brněnska a Vysočiny. Jejich strasti přibližuje v nové knize s názvem *Je smutné opouštět svět na jaře... německá spisovatelka Herma Kennelová*.

Jaroslav Pačik
redaktor MF DNES

JIHLAVA Plynové komory, masové popravy zastřelením i „schody smrti“. Hrozné nástroje k vybíjení lidí měli před 70 lety nacisté v koncentračním táboře Mauthausen.

Právě tam skončil 11. dubna 1945 život Boženy Škrabálkové. Na Tisnovsku působila za druhé světové války v odboji. Využívala k tomu i svoje zaměstnání na pracovním úřadě. Mimo jiné tam falšovala pracovní knížky a mužům tak pomáhala od totálního nasazení v německé říši.

Do konce války chyběl jen měsíc. Vlak vyjel z Brna do Mauthausenu 7. dubna. „Vězni v dobytčácích musí stát natlačení těsně jeden na druhého. Vzduch a denní světlo sem proudí jen štěrbinou ve stěně.“

70 let od konce
nejhorší války v dějinách

Fakta
Další brněnské stopy v knize Hermy Kennelové

Franz Důba: Stal se správcem vězení v brněnských Kounicových kolejích. Vůči vězňům byl mimořádně brutální. Na sklonku války byl sice zadržen, ale 16. března 1946 se mu podařilo utéct a zmizet.

Otto Koelzowski: Pracoval jako kráminální rada brněnského gestapa. Na konci války se přesunul do Jihlavy, přesto byl chyten. Během svého transportu zpět do Brna se pokusil o sebevraždu. Lidový soud jej 3. května 1947 odsoudil k smrti.

Alexander Schober: Od ledna 1945 velitel pobočky gestapa ve Velkém Meziříčí. Na jaře téhož roku navázal spolupráci s českými odbojci. Němci to ale vyzradili brněnské centrále a z ní si pro Schobera přišli. Při přestřelce utrpěl těžké zranění, kterému podlehl.

„Vězni v dobytčácích musí stát natlačení těsně jeden na druhého. Vzduch a denní světlo sem proudí jen štěrbinou ve stěně.“

vozu, asi necelý metr dlouhou a pět až šest centimetrů širokou zvenčí cikcak zadržovanou osnatým drátem,“ popisuje transport v nové knize spisovatelka Herma Kennelová.

Ten vlak téhož dne navečer dorazil do Jihlavy. „Na peronu čeká pod ostrahou dozorců ještě osm vězňů. Čtyři z nich se jmenují Královí. Dále sourozenecký pár zatčený za přechovávání zbraní a jeden vězeň, který ve svém domě schovával žida,“ popsala dění na nádraží Kennelová. Informace pro svou knihu čerpala z vyprávění pamětníků, ale i z údajů v archívech a z policejních výsledech. Dva roky žila v Brně, kde její manžel působil jako poradce Evropské unie.

Během noci byl vlak připojen k vojenskému transportu německého wehrmachtu a další den odpoledne dojel do Českých Budějovic. A ten následující už byl v „člověč stanici“.

„Božena čte pořadí dokola těch pár písmen na nádražní ceduli – Mauthausen. To jméno je jí povědomé. Ano, ovšem, vždyť jsou koušek od Ennsu, kde její otec pracoval jako správce cukrovaru,“ zmínila v knize Kennelová. Jenže hezké myšlenky na mládí a studium na konzervatoři v Rakousku byly pro Boženu Škrabálkovou rychle ty tam. Uviděla bránu koncentračního tábora a strážní věže z lomového kamene připomínající středověké hrady. Tam mladá blondýnka z Tisnova 11. dubna 1945 zahynula v plynové komoře.

„To s tím sprchováním je sprostá lež. Jedna z největších nacistických lží,“ věděla před svou smrtí. Přesný počet obětí sousedících táborů Mauthausen-Gusen se odhaduje těžko. Ten údaj se podle různých badatelů pohybuje v rozmezí od 122 766 do 320 tisíc lidí.

Odbojáře posílali esesáci rovnou do plynu

BRNO, JIHLAVA Osudy lidí, kteří bojovali v protifašistickém odboji na pomezí jižní Moravy a Vysočiny, popisuje nová kniha Hermy Kennelové. Německá spisovatelka se v Česku proslavila příběhem umučení Němců na louce Budínka u Dobronína.

Hlavními hrdiny knihy je smutné opouštění svět na jaře... jsou milenci Božena Škrabálková a Jaroslav Kořalník.

Zatímco dvaadvacetiletá dívka, která byla zaměstnaná na pracovním úřadě v Tisnově, zahynula v koncentračním táboře Mauthausen, Jaroslav Kořalník válku přežil a byl jedním z pamětníků, kteří Kennelové s přípravou knihy pomohli.

„Od 2002 do 2004 jsme žili v Brně, kde můj muž pracoval jako poradce EU u antimonopolního úřadu. A já jsem přemýšlela: Neumřel jsem česky, jak to udělám? V televizi jsem viděla vysílání, mluvil tam Jaroslav Klenovský (po válce si změnil jméno z Kořalníka – pozn. redakce) velmi dobrou němčinou. O tom, že jeho dívka zemřela v Mauthausenu, i o tom, jak viděl odsun Němců, a i o to jej zasáhlo,“ uvedla Herma Kennelová.

Klenovského si našla v telefonním seznamu, napsala mu a on ji kontaktoval. „Souhlasil, abych napsala o skupině odboje, jejíž byl členem,“ potvrdila spisovatelka, která již knihu představila na čteních v Praze a Tisnově.

„V Německu se o českém protifašistickém odboji nic neví. Byla jsem počtem skupin překvapena. Příšlo mi důležité napsat o tom, jak to skutečně bylo. I přibližit brutalitu jednotek SS a gestapa,“ doplnila k tomu, proč se do takového projektu pouštěla.

„Je to skvostně napsané, ten příběh časem vtahuje,“ řekl překladatel Jaroslav Achab Haidler. „A ani partyzány Herma Kennelová nijak nepoetizuje,“ upozornil.

Kniha končí smutně – transportem řady lidí z odboje v lokalitách okolo Tisnova a Dolní Rožňany do koncentračního tábora. Ten sice už byl přeplněný a jeho vedení v dubnu 1945 nejprve vězně nechtělo přijmout. „Šlus. Bez diskusí. Táhnete zpátky!“ uslyšel velitel transportu Jan Baar od jednoho ze šéfu Mauthausenu. Nakonec ale přijde příkaz: „Svléknot. Musíte do sprch!“

Tábor byl nechalně známý nejen „sprchami“ alias plynovými komorami, ale i takzvanými schody smrti. Vězně po nich nutili v řadě jednoho za druhým vynášet po 186 schodech hrubě vysekané bloky kamenné z lomu, které často vážily až 50 kilogramů. „Mnozí vězni se vyčerpáním zhroutili a spadli na jiné, jdoucí za nimi, čímž vytvořili domino efekt. První člověk padal na dalšího a tak dále až úplně dolů,“ uvádí encyklopedie Wikipedie.

– Jaroslav Pačik
● Více na straně B2